

Det dionysiske akademi – om Donna Tartts *The Secret History* (1992) som campusroman, Euripides-reception og Dark Academia

Af Anne Mari Borchert

Fem græskstuderende slår en sjette græskstuderende ihjel, og så er vi ellers i gang. De seks involverede er hovedpersonerne i Donna Tartts bestseller *The Secret History* - krimi, kostskoleroman og antikleptur galore.

Bogens første halvdel beskriver tiden op til mordet, mens anden halvdel handler om mordets eftervirkninger på det traumatiserede græskhold. Romanen udvikler sig ikke som en klassisk *whodunnit*, men som en *whydunnit*. Hvad har drevet en håndfuld filologer in spe til at dræbe?

Motivet er ikke en trope fra krimigenren, hverken penge eller kærlighed, men simpelthen studiet af klassisk litteratur. I løbet af romanen læser og diskuterer hovedpersonerne et bredt udvalg af græsk og romersk poesi og prosa. Den største nøgletekst bliver Euripides' *Bakkantinderne*, som vækker en sådan ekstase i dem, at de planlægger og gennemfører et bacchanal - med død og elendighed til følge.

Romaner, som foregår på kostskoler eller universiteter, er en populær genre; tænk bare på Harry Potter-serien. Med en samlebetegnelse kaldes de *campusromaner*, og temaer som ungdom, lærdom og fællesskab spiller en stor rolle. Alt kan opleves meget intenst af unge hovedpersoner, der er sammen med hinanden uafbrudt og i en formativ livsfase; det giver et enormt stof til skønlitterær beskrivelse.

The Secret History er et glimrende eksempel på intensiteten qua et hyperfokus på studiet af antikkens litteratur i kombination med ophedede sociale relationer og intriger. Hovedpersonerne læser og formes sammen og hele tiden af det, de nu engang læser.

I denne artikel vil jeg belyse Tartts roman fra forskellige vinkler: som campusroman med et klassisk fokus, som antik- og særligt Euripides-reception og som eksempel på online-æstetikken Dark Academia, hvor brugere på sociale medier slår sig løs i akademiske symboler som stakke af bøger, hornbriller og latinske citater; her har den klassiske filologi for nylig fået ny gennemslagskraft, og *The Secret History* har fået en utrolig renæssance.

Campusromaner – en genrelitteratur

“I suppose there is a certain crucial interval in everyone’s life when character is fixed forever; for me, it was the first fall term I spent at Hampden. [... T]hose preferences in clothes and books and even food - acquired then, and largely, I must admit, in emulation of the rest of the Greek class - have stayed with me through the years.”¹ Fortælleren i *The Secret History* beskriver ret præcist en af campusromanens genremæssige forcer: Ungdomsårene er skelsættende, og det holder de aldrig op med at være.

Romaner, som udspiller sig på kostskoler eller universiteter, hvor de studerende bor, er ingen ny opfindelse. Det var det heller ikke, da *The Secret History* storhittede ved sin udgivelse i 1992. Charlotte Brontës eponyme Jane Eyre går fx på kostskole i en betragtelig del af romanen fra 1847; i første halvdel af Nella Larsens *Quicksand* (1928) underviser hovedpersonen Helga Crane på en såkaldt “black school” i Sydstaterne, inden hun siger op på grund af institutionens strukturelle racisme og sidenhen kæmper for at skabe sig et godt liv i hhv. Chicago, Harlem og København; ligeledes underviser Nabokovs excentriske *Pnin* (1957) på et amerikansk universitet. Listen er lang, og campusset som trope lever i bedste velgående på film og tv (som et overvejende amerikansk fænomen). Film som *Dead Poet’s Society* (1989) og *The Holdovers* (2023) nyder godt af den imponerende arkitektur, tweed *en masse* og ikke mindst muligheden for at samle mange markante karakterer på samme sted.

Mange af campusromanernes karakterer er excentrikere, fordi de befinder sig på et universitet og inden for genrens rammer er “fritaget” for samfundets og markedets rammer og normer. Begrebet *fritagelse* (Exemption) stammer sandsynligvis fra 1950ernes miljø omkring Cornell University.² En absolut fritagelse findes ikke, men ideen om den findes i romanerne. Her bliver universitetet et helle, hvor det er muligt at tænke frit og kritisk, hvilket virkelighedens forskere jo også i høj grad gør. Men er de fri for samfundets økonomiske og sociale strukturer? Næppe.

1. Tartt 1992: 79.

2. Beal 2024: 24.

Litteraten Wesley Beal definerer et begrebspar som er sigende for campusromaner, på den ene side fritagelse og på den anden *utopi*: "I [...] want to read Exemption as shorthand for a kind of utopian longing [...] a wish for freedoms from waged work and other oppressive social structures; if we take misfits [...] not as objects of ridicule but as tokens of an open and inclusive social system - read this way, the genre's Exemptions signal unconscious desires for another, more equitable, more human organization of our world."³ Utopien er en erkendelse af, at den ultimative fritagelse ikke findes. Romanernes excentrikere og "misfits" er som hovedregel drevet af en positiv kraft mod en delt, intellektuel virkelighed, men ofte bliver de ramt af virkelighedens vilkår i en eller anden forstand.

Startskuddet for *The Secret History* er fx et mord. Det både lyder og er meget lidt utopisk. Omvendt har romanens hovedpersoner et allestedsnærværende ønske om sammen at læse og blive klogere, som farver hele bogens æstetik. De græskstuderende lever, som var de fritaget for samfundets normer, fordi deres studier er vigtigere end alt andet og får dem til at føle sig som i en utopi, til at starte med i hvert fald.

Dionysos i Hampden - *The Secret History* og *Bakkantinderne*

"Hampden College, as a body, was always strangely prone to hysteria. Whether from isolation, malice, or simple boredom, people there were far more credulous and excitable than educated people are generally believed to be, and this hermetic, overheated atmosphere made it a thriving petri dish of melodrama and distortion."⁴ *The Secret History* er en roman med mange karakterer, og Hampden College er en af de mest centrale. Citatet ovenfor kondenserer den stemning, som opstår på det afsidesliggende campus og præger tekstens stil: storslået, men også komisk fordrejet og præget af store som små intriger.

Det fiktive college ligger i Vermont i det nordøstlige USA, et område som i en amerikansk bevidsthed er kendt for Ivy League-universiteter og elitekostskoler. Den æstetik, som knytter sig til området, kender man som europæer nok bedst fra film og tv, et idealiseret univers hvor årstiderne altid står helt skarpt, og bygningerne udstråler rigdom i deres monumentalitet.

3. Beal 2024: 37.

4. Tartt 1992: 355.

The Secret History er et godt eksempel på denne idealisering, blandt andet på grund af fortælleren. Richard Papen er fra en flække i Californien og kommer ind på Hampden på et fuldt stipendium, fordi hans forældre er fra den lavere middelklasse og i øvrigt ikke interesserer sig synderligt for deres søn. Han har fra starten outsiderens blik på Hampden: "I was happy in those first days as really I'd never been before, roaming like a sleepwalker, stunned and drunk with beauty. A group of red-cheeked girls playing soccer, ponytails flying, their shouts and laughter carrying faintly over the velvety, twilit field. Trees creaking with apples, fallen apples red on the grass beneath, the heavy sweet smell of them rotting on the ground and the steady thrumming of wasps around them."⁵ Det romantiserende blik får forrådnelse til at dufte og hvepse til at være charmerende væsner, simpelthen. Sprogligt er stilen ornamenteret med lange perioder og participialkonstruktioner, og det visuelle univers træder frem som noget ligeledes overdådigt. Her er den fritagelse og utopiske stræben, som er gennemgående i campusromaner; Richard føler sig fritaget for sit virkelige provins-Californien og de ligeglade forældre, og han ser en idyl, som han rent faktisk kan skrive sig selv ind i.

Inden sin ankomst til Hampden har Richard studeret græsk på et lokalt college i et par år, og det vil han gerne fortsætte med. Problemet er, at man skal udvælges af Hampdens eneste underviser, den excentriske Julian Morrow, og han har allerede fundet de fem studerende, han vil have på sit hold. *It's funny 'cause it's true*, kunne man næsten sige om fremstillingen af at være græskstuderende, og noget i den stil skrev filologen François Pauw også kort efter udgivelsen: "[Allusions] are used [...] by the narrator, in reporting conversations and in describing and evaluating events. Here the atmosphere *has* to be fairly highbrow; students of the Classics *do* tend, on the whole, to be bibliophiles."⁶ For at komme ind på holdet - og med succes - smigrer Richard sig ind hos de græskstuderende: tvillingeparret Charles og Camilla, Francis (den mindst karismatiske af dem), den hyperintellektuelle ledertype Henry og den ufrivilligt komiske Bunny, hvis mest markante træk er hans raspende stemme og evne til at få andre til at betale for ham, dyre middage, alkohol, alt.

5. Tartt 1992: 13.

6. Pauw 1994: 150.

Romanen starter altså med at de fem andre slår Bunny ihjel, og mordgåden bliver: Hvorfor slår de Bunny ihjel? Der er spor lige fra Richards første forelæsning med temaet “the loss of self, [...] Plato's four divine madnesses, [...] madness of all sorts.”⁷ Der er en jovial stemning, mens underviseren i en vild talestrøm suser rundt i den græske litteratur og udtaler sig højtideligt om sammenhænge mellem galskab og skønhed. Med afsæt i Aristoteles’ *Poetikken* siger han blandt andet: “[W]hat are the scenes in poetry graven in our memories, the ones that we love the most? Precisely these. The murder of Agamemnon and the wrath of Achilles. Dido on the funeral pyre. The daggers of the traitors and Caesar’s blood - remember how Suetonius describes his body being borne away on the litter, with one arm hanging down?”⁸ Der er noget overspillet over tonen, noget parodisk i fremstillingen af græskundervisning, men samtidig peger citatet på et vigtigt spændingsfelt for romanen: forholdet mellem skønhed og vold.

Der er et væld af klassiske referencer, bare på disse linjer, men i løbet af forelæsningen ledes Richards tanker hen på det, der skal vise sig at være den mest definerende intertekst, nemlig Euripides’ *Bakkantinderne*: “a play whose violence and savagery made me uneasy, as did the sadism of its bloodthirsty god. Compared to the other tragedies, which were dominated by recognizable principles of justice no matter how harsh, it was a triumph of barbarism over reason: dark, chaotic, inexplicable.”⁹ Det skal dog vise sig, at de andre har reageret helt anderledes. Hen over efteråret lærer Richard dem at kende, særligt i Francis’ tantes sommerhus på landet, hvor de tager på idylliske weekendudflugter. Med tiden finder Richard ud af, at de andre bruger natterne på landet til at afholde et bacchanal!

Med forskellige midler opsøger de den ekstase, som de har mødt i *Bakkantinderne* og nu selv ønsker at opleve: “Drinks, drugs, prayers, even small doses of poison. On the night of our first attempt, we simply overdrank and passed out in our chitons”¹⁰. De hemmeligholder forsøgene for deres nye ven Richard for ikke at skræmme ham væk. Bunny er med til at starte med, men han er for ufokuseret, så de andre sniger sig ud til sommerhuset uden ham, og så lykkes det for dem at komme i ekstase.

7. Tartt 1992: 34.

8. Tartt 1992: 37.

9. Tartt 1992: 38.

10. Tartt 1992: 155.

Richard får historien fortalt af Henry flere måneder senere: "It was heart-shaking. Glorious. Torches, dizziness, singing. Wolves howling around us and a bull bellowing in the dark. The river ran white. It was like a film in a fast motion, the moon waxing and waning, clouds rushing across the sky. Vines grew from the ground so fast they twined up the trees like snakes; seasons passing in the wink of an eye, entire years for all I know..."¹¹ (158) Den sceniske beskrivelse er en allusion til budbringerscenen i *Bakkantinderne*, hvor Pentheus modtager en rapport om kvindernes dionysisk-strålende omgivelser på Kithairon.¹² Men ligesom i *Bakkantinderne* er Dionysos også lig med død: Henry slår en bonde ihjel, uden at nogen helt ved, hvad der er sket.

Ligesom i tragedien sker denne centrale og blodige hændelse *offstage*, og Richard lærer kun historien at kende gennem sine venner. Henry beskriver det syn, han mødte, da han kom til sig selv: "his neck was broken, and [...] his brains were all over his face" (161). Senere i romanen fortæller Camilla noget lignende: "His stomach was torn open and steam was coming out of it" (337). Fælles for de to beretninger er blikket på mandens indre, som pludselig er makabert ydre. Det er ikke en direkte gendigtning af den dionysiske *sparagmos* hos Euripides, hvor først køer og deres kalve¹³ og senere Pentheus bliver flået i stykker,¹⁴ begge beskrevet bloddryppende detaljeret, men hyperæstetiseringen af en voldshandling er ført videre fra tragedien, med indvolde som bliver uhyggeligt synlige på den mand, Henry har slået ihjel.

Når gruppen efterfølgende vælger at slå Bunny ihjel, er det fordi han kender til mordet, og han på grund af sin personlighed ikke kan holde på en hemmelighed. Samtidig afpresser han dem, og desperate som de er, finder de ingen anden udvej end at dræbe ham, overlagt denne gang. Romanen falder i to dele, og del 1 slutter da gruppen møder Bunny for at slå ham ihjel.

I del 2 fortæller Richard om efterdønningerne på mordet, og hvordan alle i gruppen på hver deres måde går til grunde. Gruppen har med både første og andet mord nået grænsen for den utopiske tilstand, som Hampden College så ud til at være: Heller ikke her kan man slå ihjel uden at blive ødelagt af det.

11. Tartt 1992: 158.

12. *Bacch.* 689-711

13. *Bacch.* 735-45

14. *Bacch.* 1125-36

Er filologer virkelig så højstemte? Om Dark Academia

Campusromaner har veldefinerede subgenrer som sportsromaner, fx Don DeLillos *End Zone* (1972) om en footballspiller, der bliver besat af atomkrig, eller feministiske udlægninger som Mindy Kahlings tv-serie *Sex Lives of College Girls* (2021-2025), hvor fire roomies med vidt forskellig social baggrund prøver sig frem i deres nye voksenliv og med humor og charme kanaliserer temaer som klasse, økonomi, køn og racialisering.

En af de nyeste trends hedder Dark Academia og er en visuelt orienteret, overvejende online æstetik, hvor man dyrker bøger og lærdom; tænk gotiske biblioteker i et natligt skær, tænk habitter og stakke af litteraturhistoriens mest kanoniske værker, en helt vild romantisering af det at studere. Æstetikken vandt særligt frem under pandemien, hvor studerende levede i isolation, og mange længtes tilbage til et socialt studieliv, hvor det var muligt at læse, tænke og tale sammen. Som symboler på lærdom og status er der hyppigt antikke referencer i Dark Academia, hvad end det er på internettet eller i en bog.

The Secret History er en urtekst for Dark Academia, fordi den i så høj grad dyrker en æstetik og et miljø omkring en gruppe flittige græskstuderende. Richards første møde med Henry bliver beskrevet således: "Henry leaned over his shoulder and inspected the page. "Hmm, archaic locative," he said. "Very Homeric. Of course, it would be grammatically correct but perhaps a bit off contextually." He brought his head back up to scrutinize me. The light was at an angle that glinted off his tiny spectacles, and I couldn't see his eyes behind them."¹⁵ Både replik og beskrivelse lever op til koderne for Dark Academia. En lægperson vil næppe forstå, hvorfor lokativen er grammatisk korrekt, men passer dårligt i sammenhængen (teksten handler om Karthago, så problemet er sproghistorisk). Til gengæld bliver det allerede her slået fast af fortælleren, at Henry er en vidende person, og at *The Secret History* bliver en roman, der ikke er bange for at inddrage fagsprog som en måde at skabe stemning. Hertil kommer beskrivelsen af, hvordan lyset falder på Henrys små briller, et visuelt fokus, som både peger på en lav belysning og på Henrys brille, der er lige så lille, som den er intellektuel.

15. Tartt 1992: 22.

Som lyset og brillerne i kombination med græsklektierne har Dark Academia noget eklektisk over sig: Materielle statussymboler som notesbøger, fyldepenne mv. går hånd i hånd med en oprigtig interesse for sprog og litteratur. I en læseværdig artikel om forholdet mellem de klassiske fag og Dark Academia beskriver Tori F. Lee udøvere af æstetikken som “‘curators’ rather than [...] ‘creators’”.¹⁶ Frem for at skabe noget originalt bruger internetprofilerne ifølge Lee allerede eksisterende kulturelle tegn: “Participants rarely, if ever, litigate their choices of content or challenge those of others; if a spiral staircase embodies Dark Academia for one person, so be it. Yet there is still a sense of shared identity among the adherents to a particular aesthetic[.]”¹⁷

Der er ikke et regelsæt for Dark Academia, men der er en sammenhængskraft i værdsættelsen af en bestemt æstetik og stemning, som også gennemsyrrer *The Secret History*. Nok var Dark Academia ikke opfundet ved udgivelsen af romanen i 1992, men den sammensatte og bibliofile æstetik gik heller ikke hen over hovedet på samtidens læsere: “One could imagine the world of Tartt’s novel as one vast library in which different texts from different genres and eras are in continuous dialogue with one another, a *sotto voce* buzz of literary exchange enriching the whole corpus of texts.”¹⁸ *The Secret History* insisterer på at være en bog om at studere, og den egenskab indfanger Pauws biblioteksmetafor. Nok er der et plot og en spændingsbue i bogen, men dens force er den ufortrødne måde, hvorpå den hele tiden trækker intertekster og faglig viden ind uden frygt for at skræmme læsere væk eller sætte nogen af.

Euripides online – afsluttende bemærkninger

The Secret History rummer både gru, spænding, skønhed og humor i en form, som på fascinerende vis både er krimi og collage. Dens brug af genrekoder som campusroman gør den tilgængelig og betagende, samtidig med at teksten er kraftigt udsmykket med antikke referencer.

Tartt sammenstykker klassisk litteratur med en popkulturel og overdådig æstetik. Romanen peger således både tilbage på antikken og frem til internettet i allernyeste tid. Dens visuelt orienterede og ikonoklastiske udtryk giver en ny affinitet med særligt unge

16. Lee 2024: 421.

17. Lee 2024: 421-22.

18. Pauw 1994: 148.

læsere, der nok allerede holder af Instagram, men som gennem Tartt også kan komme til at holde af Euripides.

Bibliografi

Beal, W. 2024. *Campus Fictions. Exemption and the American Campus Novel*. Cham.

Brontë, C. 2006 (opr.1847). *Jane Eyre*. London.

DeLillo, D. 1972. *End Zone*. Boston.

Kahling, M. (instr.) 2021-2024. *Sex Lives of College Girls*.

Larsen, N. 1989 (opr. 1928). *Quicksand & Passing*. London.

Lee, T. F. 2024. "The haunting of classics in the Dark Academia aesthetic," *Classical Receptions Journal* 16: 419-36.

Nabokov, V. 1980 (opr. 1957). *Pnin*. Ann Arbor.

Pauw, F. 1994. "'If on a Winter's Night a Reveller': The Classical Intertext in Donna Tartt's *The Secret History* (Part 1)," *Akroterion* 39: 141-63 .

Payne, A. (instr.) 2023. *The Holdovers*.

Tartt, D. 1992. *The Secret History*. New York.

Weir, P. (instr.) 1989. *Dead Poet's Society*.